אגרות הראי"ה - כרך ג' - אגרת תתקא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"א מנחם אב תרע"ח - הרוגייט
נמען: אחיו, הרב שמואל

הרב קוק מודה על המכתבים שמבררים לו את מצב הארץ. ההסתדרות נקראת 'ירושלים' ולא 'דגל ירושלים'; 'דגל ירושלים' הוא שם התעמולה, כדי שתסמל את אוצר הקודש כמו ש'ציון' מסמלת את החיל העולמי. סכום התשלומים נקבע בוועד הזמני, ואפשר להקל לפי תנאי המקום. הציונים הודיעו שהם לוקחים על עצמם את תמיכת כל המוסדות בארץ, ובהם הישיבות ותלמודי התורה, והרב קוק נבוך: אינו יכול להסכים שמוסדות הקודש יהיו בידי מנהיגים כאלה, וגם אין זו שעה למחלוקת. הרב קוק מציע שכל המוסדות יכתבו אליו מכתב משותף, בנימוס, שאי אפשר להטיל את המשא על הציונים לבדם. הרב קוק מבקש מורה הגונה לבתו מרים, ושמח על החלמת נחום מפגיעה ביד.

עיקרי הדברים

- 'ירושלים' ו'דגל ירושלים'.
- גובה התשלומים.
- הציונים ומוסדות הקודש - הצעה למכתב משותף.
- מורה לבתו מרים.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] *והוא אינו חלק מלשון האגרת.*

ב"ה[1], כ"א מנ"א[2], תרע"ח[3].

אחי יקירי וחביבי הרשחה"ק[4] [אחיו, ר' שמואל קוק, שהיה אז בירושלים] שליט"א[5], ורעיתך הכבודה וצאצאיך היקרים שיחיו כולם לאוי"ט[6] ברב נחת.

שלו'[7] וברכה וכט"ס[8].

מאד שמחתני אח יקר במכתביך היקרים, הסדורים בדברים ברורים, שמסבירים לי מעט את המצב של אה"ק[9] כעת, שהוא עיקר כל מעיני, ובטובך תוסיף תמיד לברר לי דברים פרטיים וכלליים עד אשר יחננו ד' להתראות בשמחה על אדמת הקודש.

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 מנ"א - מנחם אב
3 תרע"ח - השנה תרע"ח (1917/1918)
4 הרשחה"ק - הרב שמואל חיים הכהן קוק (אחי הרב)
5 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
6 לאוי"ט - לאורך ימים טובים
7 שלו' - שלום
8 וכט"ס - וכל טוב סלה
9 אה"ק - ארץ הקודש

והנה בדבר ההסתדרות "ירושלים", [התנועה שייסד הרב קוק בלונדון; "דגל ירושלים" היה שם הפעולה וההסברה שלה] מראש לא עלתה ע"ד[10] לקרא לה שם "דגל ירושלים", כי"א[11] אמרתי שהפרופגנדה היא נקראת בשם "דגל ירושלים", כדי לכונן על ידה תנועה, בכח שם "ירושלים" שתסמן את כל אוצר הקודש שלנו כשם שהתנועה "ציון" מסמנת היא את כל החיל והחוסן העולמי בשאיפותיה. מגמתי היא לרומם את התנועה הלאומית, ואת דגלה הציוני ביחד עמה אל רוממות הקודש, למען יתעוררו בפנימיות נשמתם, ויוכלו לקחת בה חלק אותם אצילי הרוח, שאין נשמתם מתקשרת באידיאלים חומריים, אפילו כשהם לאומיים, וכשננכה את הלקותות הצדדיות נמצא שאותם אצילי הרעיון הם הם דוקא אותו הקהל הגדול המחזיק במעוז הקודש, בתום אמונה, ואימוץ תורה ומצוה. לא רציתי לקרא את ההסתדרות בשם "דגל ירושלים", שלא תסמן בזה איזה חברה זעירה, כי"א בשם "ירושלים" שתלך באותו המהלך שתנועת "ציון" היא הולכת, ובכל מקום שהראשונה בזמן נמצאת מוכרחת היא להמצא האחרונה בזמן, שהיא ראשונה במעלה, ובמדה זו יוכלו הכחות הללו להתפתח עד לידי מדה של התאחדות הדדית, בולטת בכל המצעדים שלהם.

שיעור התשלומין נקבע ע"פ[12] הועד הזמני שלנו, (ע"פ רוב דעות), ובכ"ז[13] אין הדבר חוקי, לכל האגודות בכל מקומותיהם, שהן צריכות בלאו הכי להגיע ליד הועד המרכזי שלנו רק חלק מהכנסת כסף החברים שלהם, ע"פ הפיסוק, ולפי תנאי המקום אפשר לגרע את התקציב. ועוד אקוה לבאר כ"ז[14] בהרצאות פומביות שיבואו בע"ה[15].

הנני כעת נבוך קצת באיזה אופן להמשיך את התעמולה ע"ד תמיכתם של כל מוסדות הקודש. מטעם הציונים נתפרסם פה שהם לוקחים ת"י את כל מה שנדרש לתמוך באי"י[16], [אחרי הצהרת בלפור והכיבוש הבריטי] ומפורש כללו בזה ג"כ[17] את הת"ת[18] והישיבות. איך שאני מתיחס תמיד, גם בעוד שלא עמדה השעה להתנועה, אליה בחבה ובכבוד מצד הצדדים הטובים שבה, אי אפשר לי להתפשר עם הרעיון שכל עניני הקודש באי"י יהיו נתונים, אפילו רק במעמדם החמרי, בידי מנהיגים כאלה שבאופן היותר טוב, הם רק מכבדים את הקודש מפני השלו'[19] והנימוס לבד, ולצאת בדברים שיורו כעין קינטוריה אין השעה ראויה לכך כלל. ע"כ[20] עודני חסר עצה בהנהגה של ענין זה כעת. אם היו כל המוסדות באי"י, בתי הת"ת במושבות, התחכמוני והישיבות בירושת"ו[21] [בית הספר "תחכמוני" ביפו] מתאגדים כולם בעצה אחת למסור את דבריהם לידי בפומבי ע"י[22] מכתב כללי, שיכתבו כולם שגם כעת הם צריכים לאימוץ בעד קיומם, וכאשר לפי המעמד המחודש צריכים הדברים להיות משוכללים ביותר, ע"כ צריכים למצוא מקורות להספקתם, שאי אפשר להטיל אותה על חלק אחד של האומה שהם הציונים, שעם כל טוב לבבם אינם יכולים לשאת עליהם את משא הכלל כולו, ע"כ צריכה העזרה לבא

---

10 ע"ד - על דבר
11 כי"א - כי אם
12 ע"פ - על פי
13 ובכ"ז - ובכל זאת
14 כ"ז - כל זה
15 בע"ה - בעזרת השם
16 באי"י - בארץ ישראל
17 ג"כ - גם כן
18 הת"ת - התלמוד תורה
19 השלו' - השלום
20 ע"כ - על כן
21 בירושת"ו - בירושלים תבנה ותכונן
22 ע"י - על ידי

ע״י תעמולה כללית מחוץ לתחומה של הציונות, ובהרצאה נימוסית כזאת אולי יהי׳[23] אפשר לעשות דבר חשוב, כשתכתב בזהירות, שלא יהיה בה משום התרפסות מעבר מזה, ולא משום תגרה ומשטמה מעבר מזה.

כעת הנני פה במרחץ האראגייטה, כדרכנו מאז באנו למדינה זו בירחי הקיץ הללו. כמובן נפסקה כמעט לע״ע[24] העבודה מפני ההכרח של הטבת מצב הבריאות בע״ה׳ יתן ד׳ לרפו״ש[25].

אחי יקירי, העירותני באחד ממכתביך היקרים ע״ד ההתפתחות הרוחנית של בתי׳ מרים תחי׳[26], וכמדומה שכתבתי גם לך שטוב היה בעיני אם הי׳[27] אפשר להשיג עבורה מורה הגונה, בעלת יהדות נאמנה, ובעלת השכלה ונימוס, שלבד הלימוד הקצוב הי׳ אפשר לה להיות עמה במעמד של ריעות, כי להיות מושפעת מאנשים שאינם מובהקים לנו בין שהם מורים בין מורות, לבי הומה בקרבי ע״ז[28] בהיותנו בעינינו בריחוק מקום, עד ירחם ד׳ ויקרבנו בימין צדקו ויביאנו לאה״ק[29]. והנה כתבתי גם לה תחי׳ שתעשה ביחוד ע״פ עצתך, בטח תשכיל בענין רציני זה בהבנה ישרה ועצה טובה בע״ה.

כמובן נצטערתי הרבה ע״ד המאורע של היד של נחום שי׳[30], ת״ל[31] שבשרתני בהטבת המצב, אקוה שכבר הוא בריא אולם, ודי׳ ישמרנו מכל פגע, ויכונן לטובה את כל מעשי ידינו.

אקוה בע״ה בקרוב לכתב עוד בפרטיות, ע״כ אקצר כעת.

ואחתום בברכה וד״ש[32] לכל יקירנו שי׳, ולכל דורשי שלומנו. נתחזקה נא בעבודת ד׳ וישראל עמו, כי עת לעשות היא לנו.

והי׳[33] זה שלו׳ כנה״י[34] ונפש אחיך דושו״ט[35] כה״י[36],

הק׳ אברהם יצחק ה״ק

זוה״ר[37] תחי׳ דו״ש[38] כולם בכט״ס[39].

הנ״ל

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי״ה, כרכים א׳-ד׳

---

23 יהי׳ - יהיה
24 לע״ע - לעת עתה
25 לרפו״ש - לרפואה שלמה
26 תחי׳ - תחיה
27 הי׳ - היה
28 ע״ז - על זה
29 לאה״ק - לארץ הקודש
30 שי׳ - שיחיה
31 ת״ל - תודה לא-ל
32 ד״ש - ודרישת שלום
33 והי׳ - והיה
34 כנה״י - כנפשו היקרה
35 דושו״ט - דורש שלומו וטובו
36 כה״י - כנפשו היפה
37 זוה״ר - זוגתו הרבנית
38 דו״ש - דורש שלום
39 בכט״ס - בכל טוב סלה